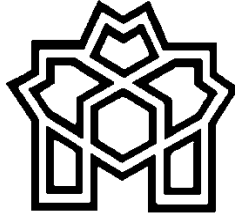

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علامه طباطبایی
دانشکده مدیریت و حسابداری

پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت کارآفرینی گرایش کسب و کار
شناسایی عوامل تعیین کننده قصد کارآفرینی دانشجویان دختر رشته مدیریت دولتی،
صنعتی و بازرگانی دانشگاه علامه طباطبایی

نگارش

زینب آئینی

استاد راهنما

دکتر کامبیز طالبی

استاد مشاور

دکتر وجه اله قربانی زاده

استاد داور

دکتر داوود حسین پور

آبان 1390

تقدیر و تشکر

اکنون که این پژوهش به انتها رسیده است بر خود لازم می‌دانم از تمام کسانی که در این مسیر مرا یاری نمودند قدردانی نمایم.

لازم می‌دانم از استاد راهنما، جناب آقای دکتر طالبی که نه تنها در انتخاب موضوع پژوهش، بلکه در تمام مراحل اجرای آن از ابتدا تا پایان نقش بسزایی داشته و زمینه اجرای هرچه بهتر پژوهش را فراهم نمودند تشکر نمایم.

از استاد مشاور، جناب آقای دکتر قربانی زاده تشکر می‌نمایم که راهنمایی‌های ایشان به ویژه در مراحل اجرایی راه گشای مسیر پژوهش بوده و زمینه تسریع و صحت انجام پژوهش را فراهم نمودند.

از استاد داور، جناب آقای دکتر حسین پور تشکر می‌نمایم که داوری پایان نامه را تقبل نموده و با بیان نقطه نظرات کلیدی و ارائه پیشنهادهای سازنده زمینه غنای هرچه بیشتر این پژوهش و کاربردی‌تر شدن آن در حیطه عمل را فراهم نمودند.

در پایان از تمام دانشجویانی که در روند اجرای پژوهش به ویژه در امر تکمیل پرسشنامه مشارکت نمودند قدردانی می‌نمایم.

چکیده

بررسی‌ها نشان می‌دهد در سال‌های اخیر گرایش زنان به کارآفرینی در کشور افزایش چشمگیری داشته است. با این وجود اختلاف قابل توجه در نرخ فعالیت کارآفرینانه زنان با هم‌متایان مرد و در عین حال، شمار بالای دانشجویان و دانش‌آموختگان آموزش عالی تمرکز بیشتر بر تقویت کارآفرینی در میان این گروه جمعیتی را بیش از هر زمان دیگری ضروری می‌سازد. این امر مستلزم شناسایی عوامل مؤثر بر بروز رفتار کارآفرینانه در دانشجویان می‌باشد.

با توجه به اهمیت قصد کارآفرینی به عنوان یگانه عامل پیش‌بینی‌کننده رفتار کارآفرینانه پژوهش حاضر به شناسایی عوامل تعیین‌کننده قصد کارآفرینی دانشجویان دختر با استفاده از تئوری رفتار برنامه‌ریزی شده آجزن در جامعه‌ای متشکل از دانشجویان دختر رشته‌های مدیریت دولتی، صنعتی و بازرگانی دانشگاه علامه طباطبایی اختصاص دارد.

نتایج بررسی‌ها بر اساس تئوری فوق و با بهره‌گیری از روش‌های تحلیل رگرسیون و آنالیز واریانس نشان می‌دهد عوامل شناسایی شده بر اساس مدل پیشنهادی ارتباط مثبت و قوی با قصد داشته و از میان عوامل، نگرش نسبت به رفتار بیشترین تأثیر را بر قصد کارآفرینی دانشجویان دارد. همچنین نتایج از وجود اختلاف در میانگین قصد کارآفرینی با توجه به رشته و مقطع تحصیلی دانشجویان، خبر می‌دهد. نتایج فوق زمینه تدوین راه کارهایی در راستای تقویت قصد بروز رفتار کارآفرینانه در دانشجویان دختر را فراهم می‌نماید.

واژه‌های کلیدی: کارآفرینی، قصد، قصد کارآفرینی، رفتار کارآفرینانه

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
1	فصل اول: طرح و کلیات تحقیق
1	مقدمه
1	1-1 بیان مسئله
4	1-2 اهمیت و ضرورت تحقیق
4	1-3 اهداف تحقیق
4	1-3-1 هدف اصلی تحقیق
5	1-3-2 هدف کاربردی تحقیق
5	1-4 سؤالات تحقیق
5	1-5 فرضیه‌های تحقیق
5	1-6 مدل نظری تحقیق
7	1-6-1 متغیرهای مدل تحقیق
7	1-7 روش شناسی تحقیق
7	1-7-1 روش تحقیق
7	1-7-2 منابع گردآوری اطلاعات و داده‌ها
8	1-7-3 جامعه آماری، روش نمونه گیری و حجم نمونه
9	1-7-4 مقیاس‌های مورد استفاده در پرسشنامه
9	1-7-5 روش تجزیه و تحلیل اطلاعات و داده‌ها
10	1-8 قلمرو تحقیق
10	1-8-1 قلمرو مکانی تحقیق - جامعه تحقیق
10	1-8-2 قلمرو زمانی تحقیق

10	1-9 تعریف مفاهیم و واژگان اختصاصی طرح
10	1-10 خلاصه فصل
11	فصل دوم: مبانی نظری پژوهش و مروری بر تحقیقات پیشین
11	مقدمه
13	2-1 مفهوم کارآفرینی
18	2-2 کارآفرینی و توسعه اقتصادی
20	2-3 انواع کارآفرینی
21	2-4 اهمیت کارآفرینی زنان
29	2-5 سیر تاریخی تحقیقات کارآفرینی
38	2-6 مفهوم قصد
39	2-7 اهمیت قصد در پیش رفتار کارآفرینی
42	2-8 مدل‌های قصد کارآفرینی
42	2-8-1 مدل رویداد کارآفرینانه شاپیرو
44	2-8-2 تئوری رفتار برنامه ریزی آجزن
47	2-9 عوامل تعیین کننده قصد کارآفرینی و مدل مفهومی پژوهش
50	2-10 تشریح متغیرهای مطرح در مدل رفتار برنامه ریزی شده
50	2-10-1 نگرش نسبت به رفتار
52	2-10-2 هنجارهای ذهنی
53	2-10-2-1 تأثیر خانواده، دوستان و مدل‌های نقش بر فعالیت کارآفرینانه فرد
56	2-10-2-2 تأثیر هنجارهای ذهنی بر فعالیت کارآفرینانه زنان
59	2-10-2-3 نتایج تحقیقات صورت گرفته با محوریت تأثیر هنجارهای ذهنی بر قصد کارآفرینی
61	2-10-3 کنترل رفتاری درک شده
67	2-10-3-1 مفهوم خودباوری کارآفرینانه
69	2-10-3-2 تأثیر خودباوری بر انتخاب حرفه

69	3-3-10-2 تأثیر خودباوری بر فعالیت کارآفرینانه زنان
72	2-11 مدل مفهومی تحقیق
73	2-12 خلاصه فصل
74	فصل سوم: روش اجرای تحقیق
74	مقدمه
75	3-1 روش تحقیق
77	3-1-1 جامعه آماری
78	3-1-2 روش نمونه گیری
79	3-1-3 تعیین حجم نمونه
79	3-1-4 روش گردآوری داده‌ها
80	3-2 سؤالات پرسشنامه به تفکیک متغیرها
81	3-2-1 نگرش نسبت به رفتار
83	3-2-2 کنترل رفتاری درک شده (خودباوری کارآفرینانه)
84	3-2-3 هنجارهای ذهنی
85	3-2-4 قصد کارآفرینی
85	3-3 آزمون‌های پرسشنامه
85	3-3-1 قابلیت اعتماد ابزار اندازه گیری (پایایی)
87	3-3-2 قابلیت اعتبار ابزار اندازه گیری (روایی)
87	3-3-3 مقیاس‌های مورد استفاده در پرسشنامه
89	3-4 آزمون‌های آماری
90	3-5 خلاصه فصل
91	فصل چهارم: تجزیه و تحلیل آماری یافته‌های تحقیق
91	مقدمه

91	4-1 آمار توصیفی
92	4-1-1 بررسی ویژگی‌های جمعیت شناختی پاسخ دهندگان
92	4-1-1-1 رشته تحصیلی پاسخ دهندگان
93	4-1-1-2 مقطع تحصیلی پاسخ دهندگان
94	4-1-1-3 سن پاسخ دهندگان
95	4-1-1-4 وضعیت اشتغال پاسخ دهندگان
96	4-1-1-4-1 وضعیت اشتغال پاسخ دهندگان به تفکیک رشته تحصیلی
97	4-1-1-4-2 وضعیت اشتغال پاسخ دهندگان به تفکیک مقطع تحصیلی
97	4-1-2 سایر یافته‌های توصیفی
98	4-1-2-1 فراوانی راه‌های تأثیر بر قصد کارآفرینی دانشجویان به تفکیک مقطع تحصیلی
99	4-1-2-2 فراوانی راه‌های تأثیر بر قصد کارآفرینی دانشجویان به تفکیک رشته تحصیلی
100	4-2 آمار استنباطی
100	4-2-1 آزمون توزیع داده‌ها
101	4-2-2 بررسی ارتباط متغیرهای تحقیق (رگرسیون چندگانه)
102	4-2-2-1 آزمون فرضیه اول پژوهش
103	4-2-2-2 آزمون فرضیه دوم پژوهش
105	4-2-2-3 آزمون فرضیه سوم پژوهش
107	4-2-3 آنالیز واریانس
109	4-2-4 آزمون فریدمن
110	4-2-4-1 اولویت بندی گروه‌ها بر اساس میانگین قصد کارآفرینی
110	4-2-4-2 اولویت بندی مقاطع بر اساس میانگین قصد کارآفرینی
111	4-3 خلاصه فصل
112	فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادها
112	مقدمه

112	5-1 نتایج آزمون فرضیات تحقیق
112	5-1-1 نتیجه آزمون فرضیه 1
113	5-1-2 نتیجه آزمون فرضیه 2
114	5-1-3 نتیجه آزمون فرضیه 3
116	5-2 سایر یافته‌های تحقیق
118	5-3 پیشنهادها
118	5-3-1 پیشنهادهای کاربردی
119	5-3-2 پیشنهادهایی برای پژوهش‌های آتی
119	5-4 مشکلات و تنگناهای تحقیق
120	5-5 خلاصه فصل

فهرست اشکال

صفحه	عنوان
6	شکل 1-1 مدل رفتار برنامه ریزی شده آجزن
34	شکل 2-1 طبقه بندی مدل های کارآفرینی
44	شکل 2-2 مدل رویداد کارآفرینانه شاپیرو
46	شکل 2-3 تئوری رفتار برنامه ریزی شده آجزن

فهرست جداول

صفحه	عنوان
16	جدول 2-1 سیر تکاملی مفهوم کارآفرینی در طی زمان
24	جدول 2-2 مروری بر تأثیر فعالیت های کارآفرینانه زنان در ایجاد درآمد و اشتغال در برخی نقاط دنیا
28	جدول 2-3 آمار دانشجویان و دانش آموختگان آموزش عالی طی دوره 84 تا 87
30	جدول 2-4 نقش های کارکردی کارآفرینان در تئوری های اقتصادی
31	جدول 2-5 مهم ترین ویژگی های مشترک کارآفرینان از نگاه رویکرد ویژگی ها
77	جدول 3-1 تعداد دانشجویان بر حسب مقطع و رشته تحصیلی در جامعه مورد مطالعه پژوهش
80	جدول 3-2 گویه های طراحی شده به منظور سنجش متغیر نگرش نسبت به رفتار در پرسشنامه
82	جدول 3-3 گویه های طراحی شده به منظور سنجش متغیر خودباوری کارآفرینانه در پرسشنامه
83	جدول 3-4 گویه های طراحی شده به منظور سنجش متغیر هنجارهای ذهنی در پرسشنامه
84	جدول 3-5 گویه های طراحی شده به منظور سنجش متغیر قصد کارآفرینی در پرسشنامه
85	جدول 3-6 محاسبه ضریب آلفای کرونباخ برای پرسشنامه
87	جدول 3-7 انواع مقیاس های اندازه گیری و ویژگی های هر یک
91	جدول 4-1 چگونگی توزیع پرسشنامه در بین پاسخ دهندگان بر حسب رشته و مقطع تحصیلی
92	جدول 4-2 توزیع فراوانی رشته تحصیلی پاسخ دهندگان به پرسشنامه

- 93 جدول 3-4 توزیع فراوانی مقطع تحصیلی پاسخ دهندگان به پرسشنامه 92
- 94 جدول 4-4 توزیع فراوانی سن پاسخ دهندگان به پرسشنامه
- 95 جدول 4-5 توزیع فراوانی وضعیت اشتغال پاسخ دهندگان به پرسشنامه
- 96 جدول 4-6 توزیع فراوانی وضعیت اشتغال پاسخ دهندگان به پرسشنامه به تفکیک رشته تحصیلی
- 97 جدول 4-7 توزیع فراوانی وضعیت اشتغال پاسخ دهندگان به پرسشنامه به تفکیک مقطع تحصیلی
- 98 جدول 4-8 توزیع فراوانی راه‌های تأثیر بر قصد کارآفرینی به تفکیک مقطع تحصیلی پاسخ دهندگان
- 99 جدول 4-9 توزیع فراوانی راه‌های تأثیر بر قصد کارآفرینی به تفکیک رشته تحصیلی پاسخ دهندگان
- 100 جدول 4-10 نتایج آزمون کولموگروف-Sمیرونوف
- 102 جدول 4-11 نحوه نام‌گذاری متغیرها در مدل رگرسیون
- 102 جدول 4-12 خلاصه مدل رگرسیون برای متغیر وابسته قصد با توجه به متغیر مستقل نگرش نسبت به رفتار
- 103 جدول 4-13 نتیجه تحلیل رگرسیون دو متغیر نگرش نسبت به رفتار و قصد کارآفرینی
- 104 جدول 4-14 خلاصه مدل رگرسیون برای متغیر وابسته قصد با توجه به متغیر مستقل خودباوری کارآفرینانه
- 104 جدول 4-15 نتیجه تحلیل رگرسیون دو متغیر قصد کارآفرینی و خودباوری کارآفرینانه
- جدول 4-16 خلاصه مدل رگرسیون برای متغیر وابسته قصد کارآفرینی با توجه به متغیر مستقل هنجارهای
- 105 ذهنی
- 106 جدول 4-17 نتیجه تحلیل رگرسیون دو متغیر قصد کارآفرینی و هنجارهای ذهنی
- 106 جدول 4-18 خلاصه مدل رگرسیون برای متغیر وابسته قصد کارآفرینی
- 107 جدول 4-19 نتایج تحلیل واریانس متغیر وابسته قصد کارآفرینی
- 108 جدول 4-20 نتایج اجرای آزمون توکی بر اساس رشته تحصیلی دانشجویان
- 108 جدول 4-21 تحلیل واریانس برای میانگین قصد کارآفرینی بر اساس مقطع تحصیلی دانشجویان
- 109 جدول 4-22 نتایج اجرای آزمون فریدمن بر اساس عامل رشته تحصیلی
- 109 جدول 4-23 نتایج اجرای آزمون فریدمن بر اساس عامل مقطع تحصیلی
- 110 جدول 4-24 نتایج اولویت بندی گروه‌ها بر اساس میانگین قصد کارآفرینی
- 110 جدول 4-25 نتایج اولویت بندی مقاطع بر اساس میانگین قصد کارآفرینی

فهرست نمودارها

صفحه	عنوان
26	نمودار 1-2 وضعیت شاغلان زن بر حسب وضع شغلی در 1387
27	نمودار 2-2 مقایسه نرخ فعالیت کارآفرینانه زنان و مردان در کشورهای عضو مرکز دیده بان جهانی کارآفرینی در سال 2008
92	نمودار 1-4 توزیع فراوانی رشته تحصیلی پاسخ دهندگان به پرسشنامه
93	نمودار 2-4 توزیع فراوانی مقطع تحصیلی پاسخ دهندگان به پرسشنامه
94	نمودار 3-4 توزیع فراوانی سن پاسخ دهندگان به پرسشنامه
95	نمودار 4-4 توزیع فراوانی وضعیت اشتغال پاسخ دهندگان به پرسشنامه
96	نمودار 5-4 توزیع فراوانی وضعیت اشتغال پاسخ دهندگان به پرسشنامه به تفکیک رشته تحصیلی
97	نمودار 6-4 توزیع فراوانی وضعیت اشتغال پاسخ دهندگان به پرسشنامه به تفکیک مقطع تحصیلی
98	نمودار 7-4 توزیع فراوانی راه‌های تأثیر بر قصد کارآفرینی دانشجویان به تفکیک مقطع تحصیلی
99	نمودار 8-4 توزیع فراوانی راه‌های تأثیر بر قصد کارآفرینی دانشجویان به تفکیک رشته تحصیلی

فصل اول

طرح و کلیات تحقیق

مقدمه

اهمیت کارآفرینی به عنوان عامل حیاتی ثبات و رشد اقتصادی کشورها روز به روز توجه بیشتری را از سوی محققان، برنامه ریزان و سیاست گذاران معطوف خود می‌نماید. و همین امر توجه به کارآفرینی زنان را در سال‌های اخیر برجسته‌تر نموده است. اما بررسی ادبیات تحقیقات کارآفرینی با محوریت کارآفرینی زنان از ناچیز بودن تحقیقات فوق به ویژه در حوزه کارآفرینی دانشجویان و دانش آموختگان آموزش عالی خبر می‌دهد. بنابراین اندک بودن تحقیقات خارجی و فقدان تحقیقات داخلی ما را بر آن داشت تا پژوهش حاضر را به مقوله کارآفرینی دانشجویان و دانش آموختگان دختر آموزش عالی اختصاص دهیم.

اما به منظور ترسیم تصویری کلی از ساختار پژوهش و ارائه اطلاعات لازم در خصوص چرایی و چگونگی پژوهش این فصل به ارائه طرح و کلیات اختصاص یافته است. در ادامه این فصل به منطق و دلیل اصلی انجام پژوهش، اهداف کلیدی، چگونگی اجرای پژوهش و بیان مشکلات و تنگناهای کلی تحقیق پرداخته می‌شود. فصول بعدی به بیان مشروح موارد قید شده در این بخش اختصاص دارد.

1-1 بیان مسئله

یکی از موضوعات اساسی در برنامه ریزی خرد و کلان اقتصادی کشورها توجه به نیروی انسانی می‌باشد. سرمایه انسانی همواره محور توسعه کشورها بوده و از آن به عنوان عامل رشد اقتصادی و ایجاد ثروت ملل نام برده شده است. مدل‌های رشد درون‌زا نیز که توجه بسیاری از اقتصاد دانان را معطوف خود نموده‌اند بر سرمایه انسانی به عنوان عامل کلیدی در رشد اقتصادی تاکید نموده‌اند (کميجانی و معمار نژاد، 1383). در این میان توجه به استعداد و نقش زنان در چرخه اقتصادی به عنوان بخش قابل توجهی از نیروی انسانی از اهمیت قابل توجهی برخوردار می‌باشد؛ به همین دلیل بسیاری از دولت‌ها در بحران‌های اقتصادی خود توانسته‌اند با اتخاذ تدابیر و سیاست‌هایی نسبت به بهره مندی از نیروی کار زنان بر بحران‌های جامعه خود فائق آمده و در مسیر توسعه گام

بردارند(گلرد، 1386). مشارکت زنان در فعالیتهای اقتصادی نه تنها در توسعهی ظرفیتهای و تواناییهای زنان بلکه در توسعهی اقتصادی و اجتماعی جامعه نقشی کلیدی دارد. جامعه هنگامی توسعه یافته تلقی می‌گردد که همه اعضای جامعه اعم از زن و مرد فرصت برابر و انگیزه‌ای قوی برای مشارکت در فعالیتهای اقتصادی را داشته باشند(زراء نژاد و منتظر حجت، 1381). اما با وجود تغییر نگرش‌ها و تلاش در جهت افزایش مشارکت اجتماعی- اقتصادی زنان در دهه‌های اخیر در کشور که از جمله نتایج آن افزایش آمار زنان برخوردار از آموزش عالی و تحصیلات دانشگاهی بوده است هنوز آنچنان که باید و شاید پیشرفت چشمگیری در این زمینه هم در مقایسه با شرایط کشور نسبت به گذشته و هم در مقایسه با روند جهانی صورت نگرفته است، به گونه‌ای که در حال حاضر حدود 60 تا 65 درصد از قبول شدگان دانشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی کشور را زنان تشکیل می‌دهند(مرکز آمار ایران، 1389) اما با این حال نرخ بیکاری زنان دارای آموزش عالی؛ معادل 40/8 درصد بوده که تقریباً دو برابر نرخ بیکاری هم‌تایان مرد خود می‌باشد(پیشگامی فرد و پولاب، 1387) و از آنجایی که بخش دولتی توانایی جذب نیروی کار بیشتر را ندارد بهترین گزینه ممکن جهت حل معضل فوق تاکید بر کارآفرینی و خوداشتغالی¹ در میان این گروه از جمعیت کشور می‌باشد. این راهکار در عین حال که زمینه کاهش نرخ بیکاری دانشجویان و دانش آموختگان آموزش عالی را فراهم می‌نماید موجب افزایش نرخ فعالیتهای کارآفرینانه زنان در کشور و تسریع رشد اقتصادی نیز می‌گردد.

اما رشد و توسعه کارآفرینی به عنوان نیرو محرکه اصلی در پیدایش کسب و کارها و مشاغل جدید و متعاقباً تسریع رشد اقتصادی مستلزم درک عوامل و فرایندهای تصمیم گیری است که منتج به کارآفرینی می‌گردند (گارسیا و مورنو، 2009)². کارآفرینی پدیده پیچیده ایست که تنوع گسترده‌ای از عوامل و زمینه‌ها را در بر می‌گیرد (پیلیون و ریر، 2009)³. بنابراین بخش اعظم ادبیات کارآفرینی به شناسایی عوامل تأثیر گذار بر تمایل فرد به کارآفرین شدن اختصاص دارد(جری،مارکوزو نوگرا، 2008)⁴. و کنکاش ادبیات کارآفرینی ما را به این سمت هدایت می‌کند که عوامل دخیل در رشد و ترویج کارآفرینی در دو سطح مورد تحلیل واقع شده‌اند در سطح فردی ویژگی‌های روان‌شناختی و جمعیت شناختی کارآفرینان مورد بررسی قرار گرفته و در سطح محیطی عوامل

¹Self-Employment

²-Garcia&Moreno

³-Pillion&Reyers

⁴-Gerry,Marquez&Nogueira

پیش برنده یا بازدارنده محیطی یک فعالیت کارآفرینانه مشخص می‌شود (مولر و توماس، 2002)¹. اما از دیدگاه تجربی به اثبات رسیده است که متغیرهای موقعیتی و فردی پیش بینی کننده ضعیفی برای رفتار هستند. به این معنی که نمایش فعالیت کارآفرینانه به وسیله مدل سازی فاکتورهای موقعیتی یا شخصی معمولاً از قدرت تشریحی کمتر و حتی اعتبار اسنادی پایین‌تری برخوردارند (کروگر، ریلی و کارسرو، 2000)². از دیدگاه روان‌شناختی قصد فرد برای کارآفرین شدن به عنوان بهترین واحد پیش بینی کننده رفتار واقعی توصیف گردیده است (لینان، رودریگز و رودا، 2005)³.

آجزن⁴ اعتقاد دارد قصد فرد برای بروز یک رفتار معین عامل کلیدی در تشریح چرایی عملکرد فرد می‌باشد. اگر بتوان این را درک نمود که چه چیزی قصد فرد در بروز رفتار را شکل می‌دهد آنگاه می‌توان به بینش قابل توجهی در خصوص انگیزش فرد در جهت عمل دست یافت. قصد عوامل انگیزشی را که رفتار را تحت تأثیر قرار می‌دهند در خود جای داده است و بر چگونگی تمایل و میزان تلاش افراد در جهت عمل به منظور اجرای یک رفتار دلالت دارد (شوگ و براتیانو، 2008)⁵. می‌توان گفت هرچه قصد فرد برای کارآفرین شدن بیشتر باشد احتمال بروز رفتار کارآفرینانه و درگیری فرد در فعالیت کارآفرینانه نیز افزایش خواهد یافت (انگل، 2010)⁶. بنابراین با توجه به اهمیت قابل ملاحظه قصد در بروز رفتار و به تبع آن فعالیت کارآفرینانه بررسی اینکه چه عواملی قصد کارآفرینانه را تعیین می‌کنند یک موضوع بسیار مهم در تحقیقات کارآفرینی بشمار می‌رود (شوارز و همکاران، 2009)⁷. با توجه به اهمیت توسعه و ترغیب کارآفرینی و فعالیت‌های کارآفرینانه در میان دانشجویان، به خصوص دختران به عنوان بهترین راهکار کاهش نرخ بیکاری و افزایش مشارکت اقتصادی این گروه از جمعیت کشور، ایجاد انگیزه لازم در جهت دستیابی به هدف فوق مستلزم تقویت قصد بروز رفتار کارآفرینانه و ابتدا شناسایی عوامل تعیین کننده (پیش برنده و بازدارنده) این مفهوم می‌باشد؛ لذا مسئله‌ای که در اینجا مطرح می‌گردد این است که عوامل تعیین کننده قصد کارآفرینانه دانشجویان دختر کدامند؟

¹-Muller&Thomas

²-Krueger,Reilly&Carsrud

³-Linan,Rodriguez&Rueda

⁴-Ajzen

⁵-Shook&Bratianu

⁶-Angle

⁷-Schwarz,Wodwic,Almer-Jarz&Breitenecker

2-1 اهمیت و ضرورت تحقیق

امروزه در دنیای کسب و کار کارآفرینی به یک جنبش حیاتی بدل گشته است که منجر به پویایی‌های مستمر اقتصاد و افزایش نرخ ورود کسب و کارهای جدید به جریان توسعه می‌گردد که می‌توانند زمینه رقابت و رشد اقتصادی را فراهم آورند (متیو، 2010)¹. توجه به آمار در حال رشد دختران دارای تحصیلات دانشگاهی و به موازات آن افزایش نرخ بیکاری این گروه از جمعیت کشور، فراهم نمودن زمینه رشد و ترویج کارآفرینی در میان آنان را بیش از پیش ضروری می‌سازد. در این میان علت تمرکز بر قصد کارآفرینانه در پژوهش حاضر این است که قصد یگانه پیش بینی کننده رفتار برنامه ریزی شده کارآفرینی می‌باشد. علاوه بر این فرایند ایجاد کسب و کار زمانی که فرد قصد این عمل را در درون خود شکل می‌دهد آغاز می‌گردد. بنابراین درک فرایند شکل گیری قصد بروز رفتار یک گام ابتدایی مهم در درک چگونگی ترویج کارآفرینی می‌باشد. (شوگ و براتیانو، 2008).

مؤسسات آموزش عالی نقش کلیدی را در زمینه ایجاد انگیزه‌های صحیح، دانش و توانایی لازم برای ایجاد کسب و کار در دانشجویان توانمند ایفا می‌نمایند. که اغلب از آن به عنوان مأموریت سوم دانشگاه‌ها نام برده می‌شود. (فرانکو، هاسه و لاتنسچلاگر، 2010)² و این مهم تأمین نمی‌گردد مگر ریشه‌های اصلی بروز رفتار کارآفرینانه از سوی دانشجویان شناسایی گردد. شناسایی عوامل فوق زمینه برنامه ریزی در راستای تدوین برنامه‌های آموزشی موثر در جهت تقویت عوامل مثبت موثر بر بروز رفتار کارآفرینانه را فراهم می‌نماید. از سوی دیگر با توجه به اهمیت مسئله، هنوز بررسی قابل توجهی در داخل کشور با محوریت موضوع فوق صورت نگرفته است که ضرورت انجام پژوهشی جامع در این زمینه را بیش از پیش آشکار می‌سازد.

3-1 اهداف تحقیق

1-3-1 هدف اصلی تحقیق

هدف اصلی تحقیق شناسایی عوامل تعیین کننده قصد کارآفرینانه دانشجویان دختر رشته‌های مدیریت دولتی، صنعتی و بازرگانی می‌باشد.

دستیابی به هدف فوق واکاوی ادبیات کارآفرینی مرتبط با مفهوم قصد کارآفرینانه و ارتباط آن با توسعه کارآفرینی را می‌طلبد. بر اساس مدل انتخابی پژوهش عوامل تعیین کننده قصد کارآفرینانه شناسایی و به منظور

¹-Mathew

²-Franco,Hasse&Lautenschlager

تعیین نهایی عوامل تعیین کننده با بهره گیری از ابزار پرسشنامه در جامعه مورد مطالعه و نمونه انتخابی مورد سنجش واقع می گردند.

2-3-1 هدف کاربردی تحقیق

هدف کاربردی تحقیق عبارتست از تدوین و برنامه ریزی راه کارهای آموزشی در راستای تقویت قصد کارآفرینی دانشجویان دختر با توجه عوامل شناسایی شده مؤثر بر قصد کارآفرینی و پیرو آن، توسعه و تقویت روحیه و رفتار کارآفرینانه در میان دانشجویان و دانش آموختگان دختر آموزش عالی.

4-1 سؤال تحقیق

پرسش اصلی تحقیق حاضر عبارتست از اینکه؛ عوامل مؤثر بر قصد کارآفرینی دانشجویان دختر کدامند؟

5-1 فرضیه های تحقیق

1. نگرش های مطلوب نسبت به کارآفرینی با قصد ایجاد کسب و کار ارتباط مثبت دارد.
2. ادراک مطلوب از محیط و هنجارهای اجتماعی با قصد کارآفرینی ارتباط مثبت دارد.
3. ادراک عمیق تر از خود باوری با قصد کارآفرینانه ارتباط مثبت دارد.

6-1 مدل نظری تحقیق

در حوزه تحقیقات مرتبط با مبحث قصد و قصد کارآفرینانه به طور اخص، تعدادی از محققان مدل هایی را ارائه نموده اند که از جمله برجسته ترین آن ها می توان به مدل حادثه کارآفرینی شاپیرو (1982)¹ و تئوری رفتار برنامه ریزی شده آجزن (1987)² اشاره نمود. تئوری رفتار برنامه ریزی شده به عنوان یک چارچوب برای مطالعه قصد کارآفرینانه مورد استفاده قرار گرفته و ابزار اثربخشی در درک قصد کارآفرینانه می باشد (شوگ و براتیانو، 2008). تئوری رفتار برنامه ریزی شده با اساس روان شناسی اجتماعی³ بر پایه این فرض بنا شده است که بیشتر رفتارهای انسان برنامه ریزی شده بوده و در اولین گام به وسیله قصد بروز آن رفتار مشاهده می گردد (باسو و ویریک)⁴. در ادبیات روان شناختی به اثبات رسیده است که مقاصد بهترین پیش بینی کننده رفتار برنامه ریزی شده هستند. به ویژه زمانی که رفتار نادر بوده، مشاهده آن دشوار باشد یا شامل تأخر های زمانی غیر قابل پیش

¹-Shapiro's Model of The Entrepreneurial Event

²-Ajzen's Theory of Planned Behavior

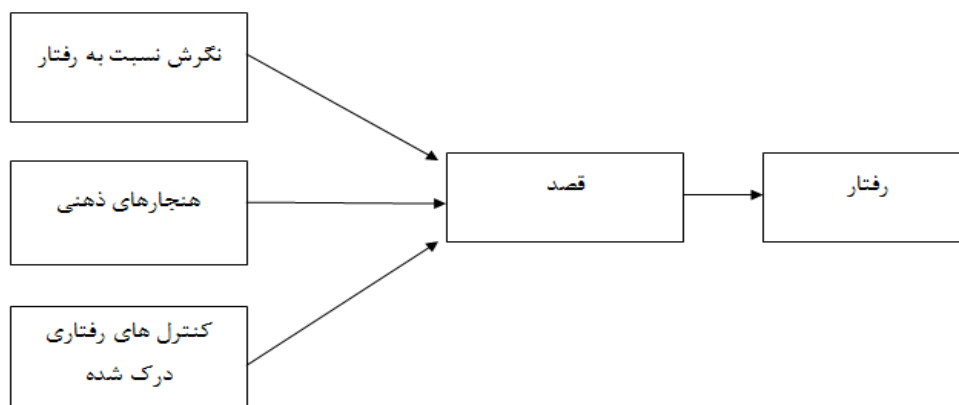
³-Social Psychology

⁴-Basu&Virick

بینی باشد. ایجاد کسب و جدید در طول زمان صورت گرفته و شامل برنامه ریزی قابل توجهی ست. بنابراین می توان گفت کارآفرینی دقیقاً یک نوع رفتار برنامه ریزی شده است. که در این صورت تئوری رفتار برنامه ریزی شده می تواند در سنجش قصد بروز رفتار فوق بکار گرفته شود (کروگر و همکاران، 2000).

بر اساس تئوری رفتار برنامه ریزی شده مقاصد افراد از بروز یک رفتار معین تابعی از سه عامل کلیدیست:

1. نگرش نسبت به رفتار¹: این عامل بر میزانی که فرد ارزش گذاری شخصی مثبت یا منفی نسبت به کارآفرین شدن دارد اشاره می کند که نه تنها شامل ملاحظات عاطفی ست بلکه ملاحظات ارزیابانه را نیز در بر می گیرد.
 2. هنجارهای ذهنی درک شده²: این عامل فشارهای اجتماعی درک شده نسبت به بروز یا عدم بروز رفتار کارآفرینانه را می سنجد. به عبارت بهتر این مفهوم به ادراک اینکه افراد مرجع تصمیم فرد برای کارآفرین شدن را تایید یا رد می نمایند اشاره دارد.
 3. کنترل رفتاری درک شده³: این عامل به عنوان ادراک سهولت یا دشواری اجرای رفتار مورد علاقه (کارآفرینی) تعریف می گردد. این آیتم مشابه مفهوم خود باوری⁴ مطرح شده توسط باندورا (1997) و یا مفهوم امکان پذیری درک شده⁵ مطرح در مدل شاپیرو می باشد (لینان و چن، 2006)⁶.
- مدل رفتار برنامه ریزی در زیر به نمایش درآمده است:

شکل (1-1) مدل رفتار برنامه ریزی شده آجزن (انگل و همکاران، 2008)

¹-Attitude Toward the Behavior

²-Perceived Social Norms

³-Perceived behavioral Control

⁴-Self-Efficacy

⁵-Perceived Feasibility

⁶-Linan&Chen

1-6-1 متغیرهای مدل تحقیق

متغیر وابسته: قصد کارآفرینانه دانشجویان دختر

متغیرهای مستقل:

1. نگرش نسبت به رفتار
2. هنجارهای ذهنی درک شده
3. کنترل‌های رفتاری درک شده (خود باوری)

1-7 روش شناسی تحقیق

1-7-1 روش تحقیق

تحقیق حاضر از لحاظ هدف تحقیق در زمره تحقیقات کاربردی جای می‌گیرد. هدف این گونه تحقیقات توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص می‌باشد به عبارت دیگر این تحقیقات به سمت کاربرد عملی دانش حرکت می‌کنند (سرمد، بازرگان و حجازی، 1388).

تحقیق از نظر گردآوری داده‌ها، یک تحقیق توصیفی-همبستگی است. تحقیق توصیفی شامل مجموعه روش‌هایی است که هدف آن‌ها توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است (سرمد و همکاران، 1388، ص 81). در تحقیق همبستگی رابطه میان متغیرها بر اساس هدف تحقیق تحلیل می‌گردد. (همان منبع، ص 91).

1-7-2 منابع گردآوری اطلاعات و داده‌ها

در این تحقیق از روش‌های زیر جهت جمع آوری اطلاعات استفاده می‌گردد:

1. در تکمیل مبانی نظری از مجموعه نظریه‌های مربوط به کارآفرینی، قصد کارآفرینانه و ارتباط این دو مفهوم استفاده می‌گردد.
2. دستیابی به مطالب مورد نیاز از طریق واکاوی منابع کتابخانه‌ای، پایان نامه‌ها، مجلات تحقیقاتی صورت می‌گیرد.
3. مبنای اصلی برای سنجش عوامل تعیین کننده قصد کارآفرینانه دانشجویان را تئوری رفتار برنامه ریزی شده آجزن تشکیل می‌دهد.